

De meubelfabriek van de firma Valk te Westzaan

J.J. Allanstraat 178-182, 186 en 188 (en J.J. Allanstraat 184 en de boerderij J.J. Allanstraat 189-191)

Foto voorpagina boven: briefhoofd uit 1928.

Foto voorpagina midden: luchtfoto van het bedrijf in de jaren omstreeks 1960, met het smalspoornetwerk op het terrein. In het midden onder de Mallegatsloot. Linksboven in beeld de boerderij J.J. Allanstraat 189 waar stichter van de timmerzaak, Pieter Brinkman, eerst woonde. Uiterst links de vroegere pastorie van de Christelijk Gereformeerde Kerk. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, 41.01193.

Foto voorpagina linksonder: het bedrijf omstreeks 1920. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, 41.01190.

Foto voorpagina rechtsonder: de showroom uit 1966 resteert als een van de weinige gebouwen in 2014 aan het verleden van de meubelfabriek. © J.C. van der Male

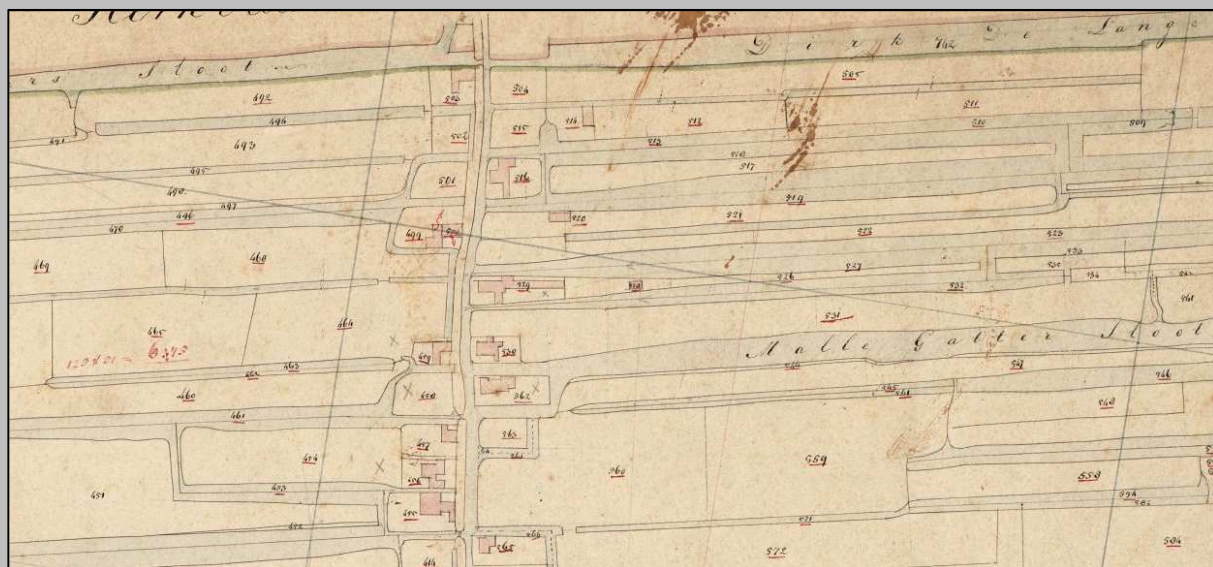
De boerderij J.J. Allanstraat 189

18^e eeuw

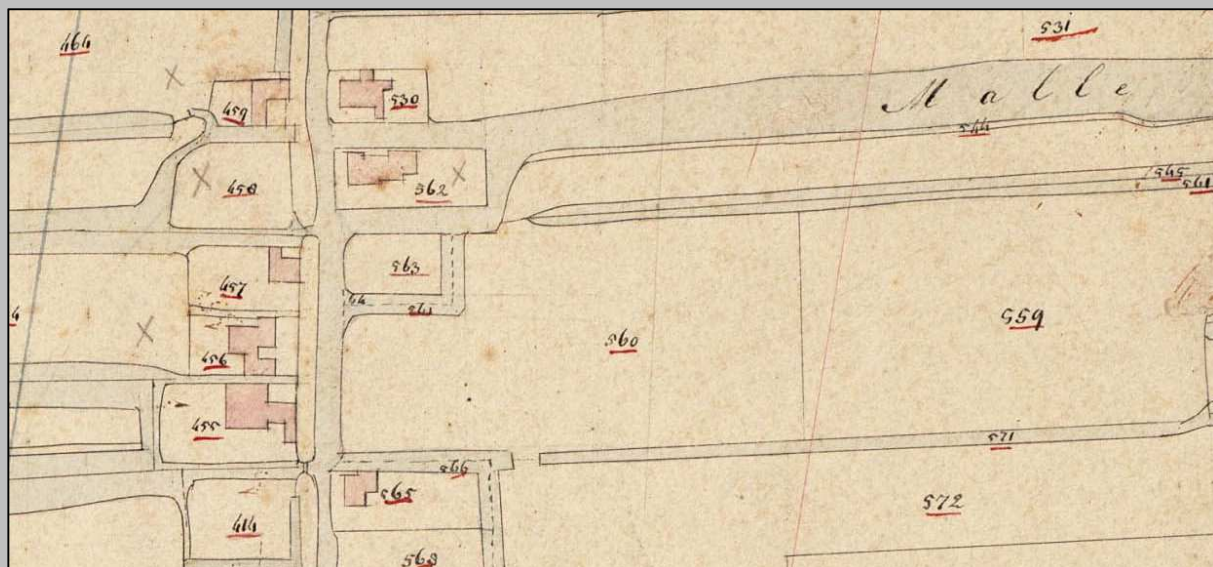
De stelphoeve J.J. Allanstraat 189-191 dateert uit de 18^e eeuw. In de boerderijendatabase staat het bouwjaar aangemerkt als 1780.¹ Op basis van het kadastraal minuutplan van 1827 kunnen we vaststellen dat het eertijds een langhuisstolp was, bestaande uit een smal voorhuis en daarachter een grote stolp.

Verhuur

In het bevolkingsregister over de periode 1820-1840 treffen we het huis aan als gemeentenummer 191. Het werd toen in twee gedeelten bewoond. Aan de ene kant woonden Hermanus en Hillegonda van Waert-de Heer met hun dochter Maartje van Waert, daarna kwam het gezin van Willem Sip en Engeltje van 't Hoff met hun 7 kinderen. Aan de andere zijde woonde Jacob Wijnands, gehuwd met Cornleia Luijt. Zij hadden 4 kinderen. In die tijd, anno 1832, was het pand eigendom van Willem Jacobszn Dekker, die het dus aan deze gezinnen verhuurde. Het kadastrale nummer was toen C455.

De plattegrond van de boerderij op het kadastraal minuutplan van 1827 op sectie C455; het lijkt een 18^e eeuwse stolpboerderij te zijn geweest met een smal voorhuis en een brede stolp erachter.

Detail van het kadastraal minuutplan uit 1827 met de boerderij op sectie C455.

¹ <http://www.boerderijenstichting.nl/beeldbank/jj-allanstraat-189-westzaan/>.

Familie Schoone

Omstreeks 1840 werden Jan Schoone en zijn vrouw Maaertje Heijn eigenaar. Zij bewoonden het met hun 4 kinderen zelf. Jan was “*landman*”, de boerderij was vanaf toen dus in elk geval als zodanig in gebruik. Schoone bezat eveneens J.J. Allanstraat 182.

In 1845 werden zowel de boerderij als J.J. Allanstraat 182 op een openbare veiling verkocht en eigendom van Pieter Brinkman.

Familie Brinkman

Pieter Brinkman (1820-1908) en Cornelia Jansdr Verwer (1809-1882) bewoonden dit pand de navolgende jaren. Toen verhuisden ze naar een huis op de plek waar later de meubelfabriek van de firma Valk kwam. Brinkman verbouwde de boerderij in 1852 waarbij het vermoedelijk het huidige aanzien kreeg. Vier jaar later verrees er een schuur bij.

In 1858 verkocht Brinkman de boerderij aan zijn oomzegger Dirk de Lange en verhuisde zelf naar de overkant van de straat, naar J.J. Allanstraat 182.

Familie De Lange en Koopman

Dirk Willemszn de Lange (1829-1867), zoon van Willem Dirkszn de Lange (1794-1856) en Lijsbeth Jansdr Verwer (1802-1890), was in 1864 getrouwd met Antje Pietersdr Steijn (1841-1919) uit Assendelft.² Zij was eerder getrouwd met Dirk's broer Jan (1828-1862).³ Slechts drie jaar na hun huwelijk overleed ook Dirk, waarna de weduwe De Lange-Steijn in 1869 voor de derde maal trouwde, nu met Gerrit Koopman (1845-1919). Op 11 januari 1845 werd Gerrit Koopman in Jisp geboren. Hij was eerst timmermansknecht maar na zijn huwelijk met de weduwe Antje Steijn werd hij veeboer. Hij trok bij zijn vrouw in, op J.J. Allanstraat 189. Samen kregen ze diverse kinderen, waarvan er een aantal jong overleden. Vijf zouden er volwassen worden.

Dochter Antje (1870-1946) trouwde met Klaas Jacobszn Tanger, hij had een conservenfabriek op J.J. Allanstraat 268.

Dochter Klasina trouwde met Jan Antonie Heermans en zij boerden aan de Veldweg 255.

Zoon Jan (1873-1928) trouwde in 1894 met Antje Sikkes en zij gingen helemaal aan de noordkant van de Middel op een boerderij Middel 270 wonen. Zijn nazaten vestigden zich eveneens aan de Middel.

Dochter Neeltje (1880-1938) trouwde met Bartus ten Voorde.

Zoon Pieter (1882-1943) trouwde met Antje Klaasdr Winter.

Mede omdat de familie Koopman-Steijn pal ten noorden van de kerk van de latere Gereformeerde Gemeente woonde, deden ze veel kosterswerk. Dominees kregen er ook jarenlang onderdak als ze kwamen preken van elders. Er vonden ook zogenoemde “gezelschappen” bij hen thuis plaats. Dochter Neeltje was organiste op het harmonium. Gerrit Koopman was van 1888 tot 1900 diaken en vanaf toen tot zijn overlijden ouderling.

Koopman overleed op 16 februari 1919. Hij was 74 jaar geworden. Een week later overleed zijn vrouw. Beide hadden een kort ziekbed. Naar verluid zijn ze overleden aan de Spaanse Griep.

De boerderij werd enkele jaren voordien, in 1916 reeds verkocht.

Familie Schoen

Simon Jacobszn Schoen (1859-1948), die zelf met zijn vrouw Elisabeth de Lange en kinderen op de boerderij J.J. Allanstraat 61 woonde, was de volgende eigenaar. Elisabeth was een dochter uit het eerste huwelijk van Antje Steijn.

Simons' halfbroer Gerrit Jacobszn Schoen (1893-1975), enkele jaren voordien getrouwd met Aaltje Pool, betrokken de boerderij. Ook Gerrit's moeder (Simon's stiefmoeder) Immetje Visser trok bij hen in tot haar overlijden in 1921.

Gerrit Jacobszn Schoen verhuisde met zijn gezin in 1925 naar Weiver 1, een historisch pand net ten noorden van de Provincialeweg. Het beroep van boer lag hem kennelijk niet; hij werd grondwerker.

Familie Jongejans en recente lotgevallen

Eigenaar Simon Schoen verkocht de boerderij in 1925 aan Dirk Jongejans uit Uitgeest, die deze ging bewonen. In het tweede gedeelte woonden in de periode 1900-1939 achtereenvolgens de gezinnen van Antonius de Koekkoek (deze woonde vervolgens op J.J. Allanstraat 184), Jan Band, Dirk en Catharina Baas, Jan Koomen en Jan Klokman. Vervolgens huurde Theo Pieterszn Valk het pand van Jongejans. Tot circa 1920 was het huis aangeduid met de nummers Wijk D24 en D24a, nadien D30 en D31 tot met ingang van 1939 de henummering tot J.J. Allanstraat 189 en 191 plaatsvond.

² Zie wat betreft Dirks' moeder Lijsbeth onder noot 1.

³ Jan en Antje de Lange-Steijn bezaten van 1859 tot 1860 het oude pand J.J. Allanstraat 184, gekocht uit een publieke veiling van Roelof Boerkamp en in 1860 verkocht aan Jan Hendrikszn Stuurman.

Na Dirk Jongejans kwam de boerderij in handen van diens zoon Cornelis. De boerderij verloor in 1974 haar agrarische functie en werd door T. Lagerweij verbouwd tot volledige woning. In 1976 kreeg het pand de status van Rijksmonument. Huidige eigenaars is de familie Pielkenrood.

De boerderij in de 20^e eeuw tijdens een flinke winter. Rechts van de boerderij stond een pand dat dubbel werd bewoond: links Debora Hendriks en later Job Smit en rechts de familie Nielen. Het pand geheel rechts J.J. Allanstraat 203 was ook lange tijd eigendom van de familie Brinkman. Rechts Hans Pieterszn Valk. © Collectie J. Tanger.

De boerderij in 2014. © J.C. van der Male.

Het begin van een timmerbedrijf door Brinkman

De grondlegger voor de meubelfabriek van de firma Valk werd eigenlijk gelegd door timmerman Pieter Brinkman (1820-1908) uit Zaandam. Hij trouwde in 1845 met Cornelia Jansdr Verwer (1809-1882). In eerste instantie was hij boer en woonde het gezin in de boerderij J.J. Allanstraat 189-191 (zie kader op de vorige pagina's). Daar woonden ze tot de boerderij in 1858 werd verkocht aan de familie De Lange.

Brinkman zegde het boerenleven vaarwel en startte een eigen timmerbedrijf schuin tegenover de boerderij op de plek van het latere J.J. Allanstraat 182, aan de zuidrand van de Mallegatsloot. Dit was een huis dat Brinkman reeds in 1845 had gekocht van Jan Schoone van wie hij ook de boerderij had aangekocht. Het pand had als adres gemeentenummer 166, vanaf 1886 zou dat Wijk D30 worden. Kadastraal had het de aanduiding C562.

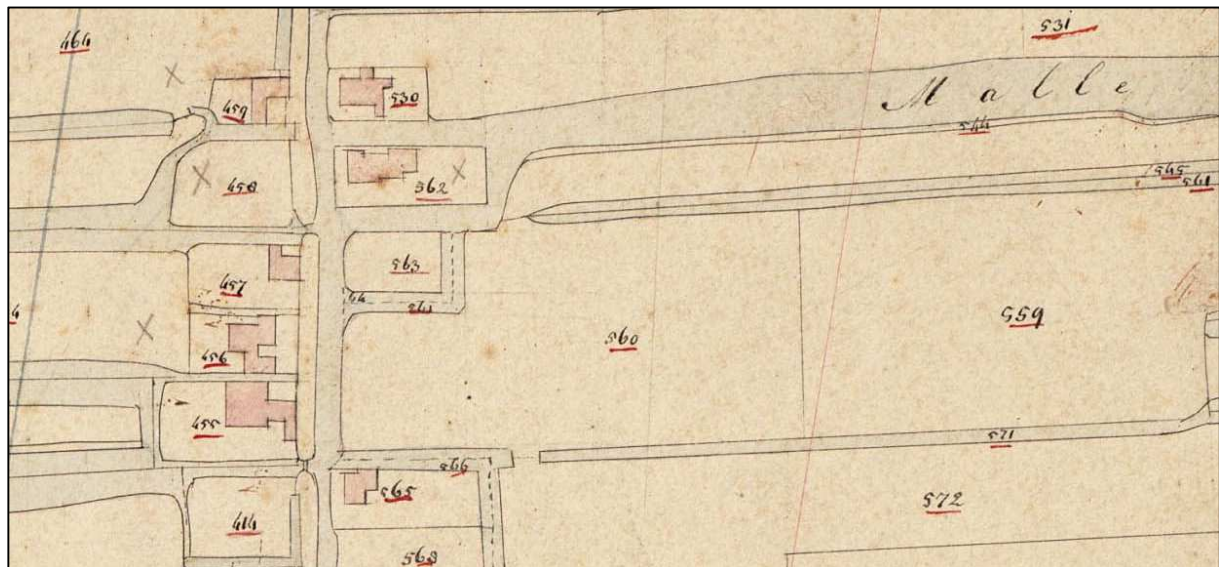
Brinkman splitste in 1853 vermoedelijk de woning in minimaal twee woongedeelten (gemeentennummer 168, 168a, 168b en 168c). Ook kadastraal werd het perceel gesplitst in C597 en C598.

Het perceel hier ten zuiden van was tot dan toe onbebouwd. Daar kwam in 1858 verandering in toen timmerman Brinkman hier een nieuw huis neerzette dat als huisnummer 165 en 166 kreeg. Brinkman en zijn gezin betrokken dat zelf deels en deels werd het verhuurd. Het oude pand (168 t/m 168c) werd de navolgende jaren verhuurd aan onder meer Klaas Heijnis, Jacob Harrewijne, Gerrit Kuijt en Dirk Kuijper.

Na het overlijden van Brinkmans vrouw in 1882 trouwde Pieter een jaar later met Trijntje Valk-Schagen, weduwe van instrumentmaker Jacob Valk uit Zaandam. Haar beide kinderen, Hendrik en Christina trokken ook bij hen in.

Stichter van een kerk op J.J. Allanstraat 185 (met pastorie op J.J. Allanstraat 187)

Brinkman was oorspronkelijk Doopsgezind maar werd lid van de Afgescheidenen. Hij stelde in diezelfde tijd een houten huis schuin tegenover zijn nieuwe woning beschikbaar voor de kerk, in de volksmond "villa Teerzicht" genoemd. Volgens notulen is het "*kerkgebouwe ingewijt op de 17 junij 1868*". In 1888 zou deze gemeente geïnstitutioneerd worden als Gereformeerde Gemeente onder 't Kruis. Brinkman werd een van de ouderlingen. In 1907 verrees het huidige kerkgebouw op J.J. Allanstraat 185 met ten noorden daarvan in 1909 een pastorie (vervangen in 1975), tegenwoordig eigendom van de Christelijk Gereformeerde Kerk Beverwijk-Westzaan. Brinkman overleed in het jaar na de bouw van de kerk, in 1908.⁴

Het kadastraal minuutplan van 1827. Op sectie C530 is het voormalig pand J.J. Allanstraat 184 te zien. Ten zuiden van de Mallegatsloot stond op kadastrale sectie C562 het oude J.J. Allanstraat nummer 182 waar Pieter Brinkman eerst woonde en wat in 1894 eigendom van Hendrik Valk werd. De meubelfabriek zou rond die tijd verrijzen op dit kadastrale perceel en het naastgelegen perceel C563. Kadastrale sectie C265 is J.J. Allanstraat 168. De percelen tussen laatstgenoemde adressen was getuige het kadastraal minuutplan van 1827 toen nog onbebouwd. Op C414 zou "Villa Teerzicht" verrijzen, later het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente onder 't Kruis.

⁴ Tanger, J. Bewaard en vermaand.

Gemeentennummer ca. 1860-1886	Wijknummer 1886-ca. 1920	Wijknummer ca. 1920-1939	Adres sinds 1939
165	D29	D37	J.J. Allanstraat 178
166	D30	D38	J.J. Allanstraat 180
167	-	-	-
168	D31	D37	J.J. Allanstraat 182
168a	D32	Kantoor en bergplaats.	(kantoor met fabriek)
168b	D33	-	-
168c	D34	-	-
168d	D37	D46	J.J. Allanstraat 184

De eerste generatie Valk en oprichting van het bedrijf

Stiefzoon Hendrik Valk (1865-1934) zou later het timmerbedrijf overnemen en uitbreiden.

Valk trouwde met Guurtje Heijnis, dochter van Klaas Heijnis (vanaf 1888 diaken van de Gereformeerde Gemeente onder 't Kruis) die vlakbij woonde. Zij kregen maar liefst 15 kinderen. Hendrik Valk was erg belesen, politiek actief, waaronder zelfs enige tijd als locoburgemeester. Tot 1902 ging hij naar de Gereformeerde Gemeente onder 't Kruis schuin tegenover zijn woning, en was zogenoemde 'kerkmeester' van de Gereformeerde Gemeente schuin tegenover zijn huis, dat wil zeggen belast met het onderhoud van het gebouw en terrein. Vanaf circa 1911 was hij eveneens organist.

Hendrik en Guurtje betrokken het oude huis van stiefvader Brinkman (nummer 168, later Wijk D31, uiteindelijk J.J. Allanstraat 182). In 1887 begon Hendrik officieel voor zichzelf als timmerman, met name met het repareren en herstellen van molens en de bouw van hooibergen, zoals die voor buurman Groot op J.J. Allanstraat 158.

Al in 1888 bouwde hij een kleine werkplaats van 8 bij 4,5 meter. Deze werd in 1894 vervangen door een grotere werkplaats waarop in 1894 een molentje kwam met een vlucht van 8,5m, zodat met een cirkelzaag gezaagd kon worden en vier vermolens werden aangedreven om de vele verven te kunnen maken.⁵ Zo kwam in een paar jaar tijd een aanzienlijk bedrijfscomplex tot stand. Niettemin bleef dat vooralsnog in handen van Brinkman.

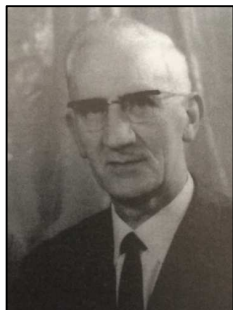
In 1896 kocht Valk een deel van de sloot ten zuiden van de Mallegatsloot voor f10,- van de gemeente Westzaan met als voorwaarde dat deze nooit gedempt mocht worden en Valk deze zelf bevaarbaar hield.⁶

In 1894 kwam het terrein van de fabriek in handen van Hendrik Valk. De in 1888 gebouwde schuur aan de zuidrand van het perceel, op oud kadastraal sectienummer C563 (inmiddels hernoemd in C807) werd in 1901 eveneens van Valk. Vermoedelijk datzelfde jaar werd deze vervangen door een nieuwe timmerschuur en verrees voor aan de weg een woning ter vervanging van het pand met de nummers D29 en D30 uit 1858 (op de plek van het latere J.J. Allanstraat 178-180), gebouwd door de aannemers Schuddeboom & Ten Pierick. Na het overlijden van stiefvader Brinkman in 1908 werden beide gedeelten verhuurd, onder meer aan Johannes Baijens.

Maar inmiddels was omstreeks 1900 de Stoomhoutwarenfabriek De Valk opgericht omdat Hendrik Valk constateerde dat veel mensen "op de pof" kochten.. De fabriek ging huishoudelijke artikelen, meubelen en speelgoed fabriceren. Denk aan stoelen, kasten, kruiwagens, trappen, strijkplanken, kachelrekjes en nog veel meer.

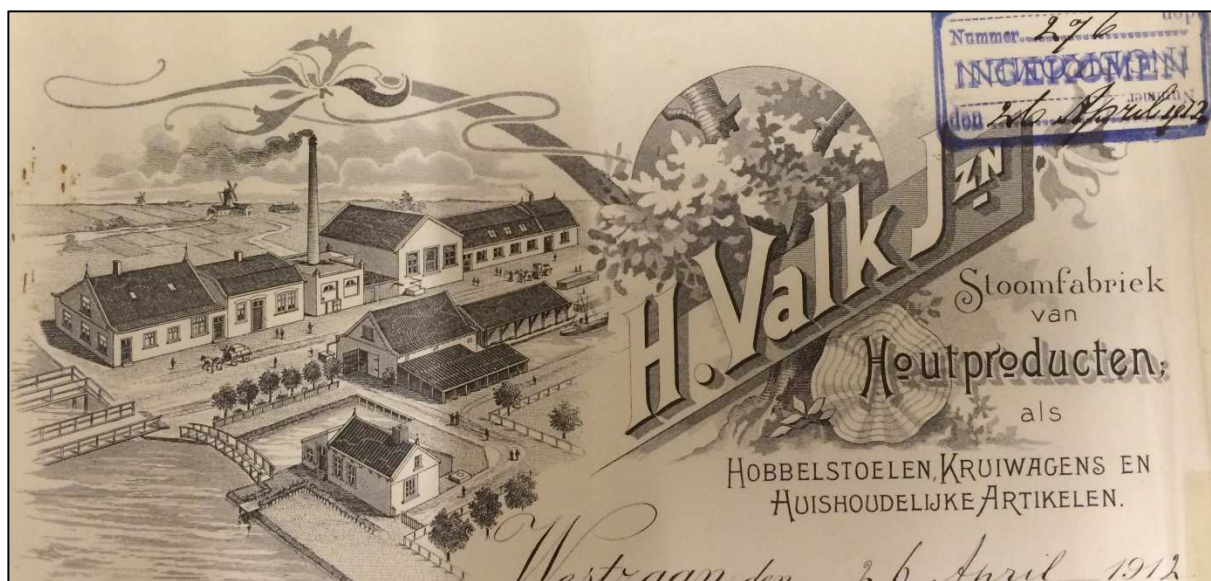
Hendrik Valk sr. (1865-1934).
© Collectie J. Tanger.

Hendrik Valk jr (1902-1989).
© Collectie J. Tanger.

⁵ Valk, H. Raadgevingen van een oud Zakenman en mijn levenservaringen vanaf 1887, februari 1925.

⁶ Archief Gemeentebestuur Westzaan (OA-0049), inv.nr. 276-312 (kopieboeken van uitgegane brieven, 1817-1913).

Briefhoofd uit 1912 met de fabriek zoals deze er tot dat jaar uit zag. Opvallend genoeg is het windmolentje op de schuur uit 1894 hier niet meer te zien.

De fabriek nog voor de uitbreiding in 1912. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 92.00250.

Begin 20^e eeuw uitbreiding

In 1909 liet Valk wat verder naar achter op het terrein een nieuw kantoor, pakkamer en bergplaats voor zaagsel bouwen, tussen zijn eigen oude woning en de laat-19^e-eeuwse fabriek. Drie jaar later werd de ongeveer 20 jaar oude fabriek uitgebreid (hoewel de bouwaanvraag uit februari 1910 dateert).⁷

In 1911 werd het woonhuis op nummer 178-180 uit 1901 vervangen door een nieuw pand, evenals het vorige voorzien van een mansardekap.

In 1928 verrees naast het kantoor uit 1909 een stenen schoorsteen ter vervanging van de ijzeren schoorsteen die er tot dan toe stond, waarmee langs de J.J. Allanstraat drie fabrieken met een grote schoorsteen domineerden: de firma Valk, de firma Avis en de firma Grootes.

⁷ Het jaartal 1912 is uit de herinnering van Hans Valk Pzn, 2017.

Een foto van het bedrijf omstreeks 1915. Rechts de woning uit 1911, links daarvan een 17e-eeuws pand dat in maart 1945 moest wijken voor een bredere toegangsweg tot het fabrieksterrein. Net achter dat pand, op een vrij stukje grond tegen de laat 19e-eeuwse fabriek aan zou in 1909 een kantoor, inpakafdeling en bergplaats verrijzen. Helemaal links is nog het oude pand J.J. Allanstraat 184 zichtbaar (zie kader), dat in 1919 zou plaats maken voor het huidige huis. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.01951.

Kadastraal minuutplan uit 1872 met latere wijzigingen. Op sectie C1233 J.J. Allanstraat 84, op C364, C1338, 1339, 1301 de meubelfabriek van Valk. Op sectie C1331 de boerderij J.J. Allanstraat 189-191 en ten zuiden daarvan op C1332 en C1283 respectievelijk de pastorie en kerk.

Het personeel van de meubelfabriek begin 20^e eeuw. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01186.

Luchtfoto van het bedrijf in de jaren omstreeks 1950-1960. Rechts, op het meest oostelijke stuk van het perceel, was eind 19^e eeuw de eerste fabriek verrezen, in 1912 verbouwd en uitgebreid tot het twee verdiepingen tellende witte stenen gebouw. De schoorsteen dateert uit 1928 met in het verlengde daarvan een in 1909 gebouwd kantoor, inpakafdeling en bergplaats. De stenen schuur noordelijk daarvan (achter J.J. Allanstraat 184) verrees in 1906 en 1908, gebouwd door timmerman J. Buis en werd later ook door de fabriek opgekocht. De loods op de voorgrond dateert uit 1946 en zou in 1966 worden vervangen door een nieuwe showroom. De fabriek uit 1909 is in 1966 vervangen door een romneyloods. Voor aan de weg het dubbele woonhuis uit 1911. Duidelijk zichtbaar is ook de smalspoorrails aan de rand van het terrein. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, 41.01195.

Via de Mallegatsloot (die in Koog aan de Zaan met de Zaan in verbinding stond) vond aan- en afvoer van respectievelijk grondstoffen en producten plaats per schip. De sloot ten oosten en ten zuiden van het perceel werd dan ook aangeduid als "haven". Hier langs lag een klein smalspoorrails, waarmee houtproducten tussen de verschillende fabrieken werden getransporteerd. Het is niet bekend wanneer dit smalspoor is aangelegd. Het heeft er gelegen tot het einde van het bestaan van het bedrijf. Er werden lorries gebruikt als tractie.

De tweede generatie Valk: de Houtwarenfabriek De Valk NV

In 1934 overleed Valk senior en zetten zijn zonen de zaak voort. Het bedrijf werd eerst een VOF: VOGF Houtwarenfabriek De Valk. Later werd dit gewijzigd in een NV: De Houtwarenfabriek De Valk NV. Alle percelen kwamen op naam van dit bedrijf te staan.

Zoon Jacob (Jaap) (1890-1975) was in 1915 getrouwd met Geertje Vonk (1891-1970). Zij woonden op enkele plekken aan de J.J. Allanstraat tot ze in 1931 op de J.J. Allanstraat 411 een huis lieten bouwen. Klaas (1894-1974) was als eerste in 1920 getrouwd met Elizabeth Hotting (1899-1952). Zij woonden eerst even aan het Zuideinde en uiteindelijk lieten ze in 1933 aan de J.J. Allanstraat 330 een nieuwe woning bouwen. Na haar overlijden in 1955 hertrouwde Klaas Valk met Jacoba Peternella Stormnesand (1905-2000). Zoon Hendrik (1902-1989) is in 1926 met Aagje Roorda (1904-1992) getrouwd. Zij kwam uit Duisburg in Duitsland en zij verhuisden diverse malen: van het Zuideinde via de Kerkbuurt naar J.J. Allanstraat 153. Hij was van 1943 tot 1947 diaken van de Gereformeerde Gemeente, tot 1951 ouderling. Daarna zou hij zich met het grootste deel van de gemeente afscheiden en aansluiten bij de Christelijk Gereformeerde Kerk. Tot slot was jongste zoon Pieter Cornelis (Piet) (1909-1992) in 1933 getrouwd met Theodora Johanna (Door) van Eijken (1910-1991).⁸ Zij woonden eerst op de Kerkbuurt 26, daarna aan de Watermolenstraat 42 en vanaf 1941 naast de fabriek op J.J. Allanstraat 184.

Naast Jacobbaas, Klaasbaas, Hendrikbaas en Pieterbaas was zus Corrie ook in het bedrijf werkzaam als hoofd administratie.⁹

⁸ <http://home.hccnet.nl/d.hendrikson/genealogie/progen/k31-fm3.htm>.

⁹ <http://www.westzaansedigitalebeeldbank.nl/images/stories/valkpelt.pdf>.

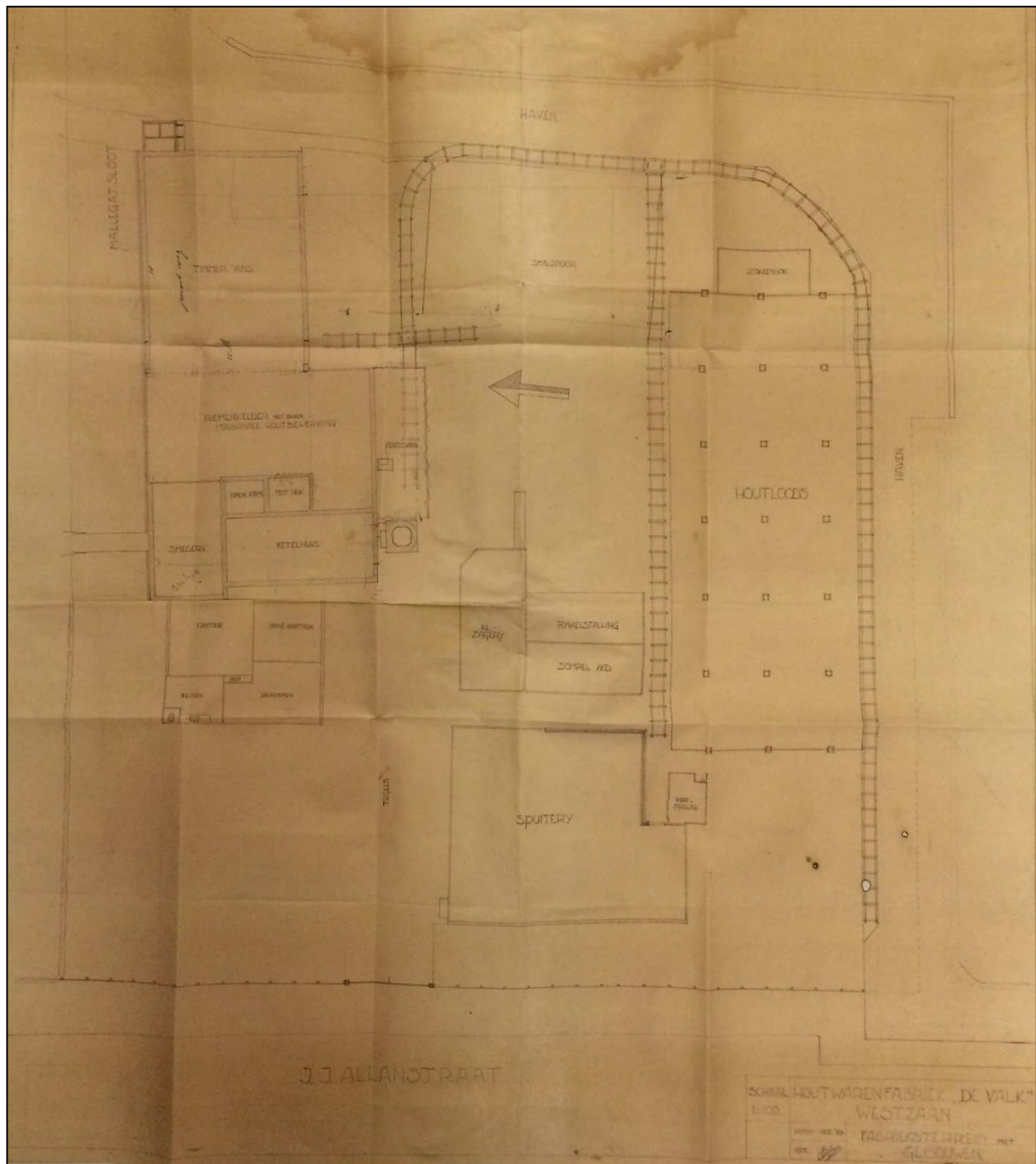
Uitbreidingen van gebouwen in en na de Tweede Wereldoorlog

In maart 1945 is het oude 17^e-eeuwse huis J.J. Allanstraat 182 afgebroken. Al het hout werd tijdens deze oorlogswinter gebruikt om de kachel in het ketelhuis van de fabriek mee te stoken.

In 1946 verrees achter het dubbele woonhuis J.J. Allanstraat 178-180 een nieuwe houtloods. Datzelfde jaar werd een haventje gegraven. Hierbij brak een dijkje door waardoor het hele polderterre erachter onder water kwam te staan.

In 1950 kwam op de plek van het oude huis een hek met dubbele poort, zodat het fabrieksterrein beter bereikbaar werd.

De lakspuitafdeling, ondergebracht in een deel van het dubbele woonhuis uit 1911, werd in 1953 uitgebreid.

Plattegrond van het bedrijf in 1953 met duidelijk zichtbaar het smalspoornetwerk.

J.J. Allanstraat 184 (en 186)

Aan de noordkant van de fabriek, eigenlijk op de kop van de Mallegatsloot, stond een eeuwenoud huis dat in 1859 bij een publieke verkoping werd aangekocht door Jan Willemszn de Lange, getrouwd met Antje Steijn. In 1860 vond een verbouwing plaats.

Datzelfde jaar werd het verkocht aan metselaar Jan Hendrikszn Stuurman. Het pand kreeg in 1886 als adres Wijk D37, vanaf circa 1920 werd dat herzien in Wijk D46.

In 1887 werd een volgende metselaar eigenaar, namelijk Jan Buis, met zijn vrouw Johanna Francisca

Het nog vrij nieuwe pand J.J. Allanstraat 184 in de jaren '20. Iets daar voorbij het 17^e-eeuwse huis op de plek van J.J. Allanstraat 182 dat vermoedelijk in 1948 zou wijken voor een in 1950 aangelegde bredere toegang naar het fabriekscomplex van De Valk. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01039.

J.J. Allanstraat 184, anno 2014 eigendom van de familie C. Valk. Links J.J. Allanstraat 188, gebouwd in 1982 door Hans Valk Pieterszn als replica van een 18^e-eeuws huis (zie de foto op pagina 11) dat moest wijken van de overheid om de Vincent van Goghweg in Zaandam door te trekken. De familie Valk had dat pand gekocht van de Gereformeerde Gemeente, die het had geërfd na het overlijden van de weduwe Stuurman. © J.C. van der Male

Karel Tolle. Timmerman en aannemer Buis bouwde in 1900 een schuur bij het perceel en herbouwde in 1906 en 1908 de bestaande werkplaats. Deze werd in latere jaren in gebruik genomen door de meubelfabriek van Valk als machinefabriek en had toen als adres J.J. Allanstraat 186. In 1919 metselde Buis een nieuwe woning, het huidige J.J. Allanstraat 184.

In 1922 verkocht Buis het huis aan Jan Dirkszn Havik die het in 1932 doorverkocht aan de Coöperatieve Handelsvereniging Eensgezindheid. Zowel Havik als de Coöperatie verhuurden het pand aan achtereenvolgens de weduwe van Anthonie Koekkoek (deze woonde eerst in de boerderij schuin aan de overzijde op nummer 189), het gezin van Jan Hoogeveen en vervolgens het gezin van Jacob Kuijt.

In 1941 werd Hendriks zoon Pieter C. Valk, inmiddels een van de vier directeuren, eigenaar. Valk breidde het huis in 1946 uit met een serre. Op het dak kwam een dakkapel.

In 1954 kwam achter de woning en achter de werkplaats uit 1906/1908 een machinehal ten behoeve van de fabriek

In 1971 werd Pieter Cornelis' oomzegger Cornelis Hendrikszn Valk eigenaar. Anno 2016 staat het fraaie huis te koop.

De machinefabriek (J.J. Allanstraat 186), in 1954 ten behoeve van de meubelfabriek gebouwd, achter J.J. Allanstraat 184, dat toen werd bewoond door één van de directeuren, Pieter C. Valk. De machinefabriek was tot omstreeks 2015 in gebruik bij de firma Eijdenberg. © J.C. van der Male.

Het bedrijf in 1983. Op de voorgrond het woonhuis op nummer 178-180 uit 1911, daar in het verlengde van rechts het kantoor, de inpakafdeling en bergplaats uit 1909. De oude fabriek en schoorsteen hebben in 1966 plaatsgemaakt voor een grote loods. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 22.00967.

De showroom uit 1966 is in 2014 enigszins gerestaureerd. Anno 2016 staat deze loods te koop. © J.C. van der Male

De laat 19^e-eeuwse fabriek en de houtloods uit 1946 gingen in 1966 tegen de vlakte. Ter vervanging van eerstgenoemd gebouw kwam een grote romneyloods, op de plek van de houtloods en een stuk aangekochte grond van buurman Groot verrees een nieuwe showroom, die door burgemeester Reeling Brouwer officieel werd geopend. In eerste instantie had de familie Valk de bedoeling deze loods te bouwen op de plek van het oude J.J. Allanstraat 188, maar omdat er plannen waren de Vincent van Goghweg in Zaanadam door te trekken naar het westen, kon dit niet doorgaan.

**Explosie veroorzaakt;
nu f 250.- boete**
Van onze correspondent
HAARLEM, donderdag
Tot f 250 boete, subs. 15 dagen
hechtenis, conform de eis, ver-
oordeelde de Haarlemse recht-
bank de 35-jarige arbeider R. S.
uit Zaandam, die door onvoor-
zichtigheid een ontploffing en
brand veroorzaakt had in de
spuitinrichting van de meubelfa-
briek N.V. „De Valk” in West-
zaan. Hij stak een sigaret op, hoe-
wel roken streng verboden was en
nog wel in de onmiddellijke na-
bijheid van een groot aantal meubelen, die juist met zeer brandbare cellulose bespoten waren.

**Verboden sigaret kost
halve ton + f 250**
Van onze correspondent
HAARLEM, vrijdag
„Streng verboden te roken”
stond duidelijk aangegeven in de
spuitinrichting van de meubelfa-
briek N.V. „De Valk” in West-
zaan.
De 35-jarige arbeider R. S. uit
Zaandam overtrad het verbod.
Hij stak een sigaret aan en nog
wel in de onmiddellijke nabij-
heid van een groot aantal meubelen, die juist met zeer brandbare cellulose bespoten waren. Een hevige ontploffing en brand waren het gevolg. De brand bleef beperkt tot de spulterij, maar de schade bedroeg toch nog f 50.000.
Dit gebeurde in de ochtend van de 13de april; gistermiddag hoorde de onvoorzichtige arbeider voor de Haarlemse rechtbank f 250 boete, subs. 25 dagen hechtenis tegen zich eisen.

De Telegraaf, 5 en 19 augustus 1960.

In 1971 werden de toonzaalactiviteiten voortgezet onder de naam Vameto BV. Een jaar later werd de showroom uitgebreid met een magazijn.

De derde en laatste generatie Valk

Als laatste traden in 1972 zonen Hendrik (als technisch directeur) en Pieter (als commercieel directeur) terug uit het bedrijf. Inmiddels waren er al wel zeven kleinzonen van de stichter in het bedrijf werkzaam. J. Albers werd nu algemeen directeur en kleinzoon Cornelis Valk Hendrikszn (1938), getrouwd met

Catharina Helderman, werd technisch directeur. Hij was sinds 1971 eigenaar van het naastgelegen huis J.J. Allanstraat 184, voorheen van zijn oom Pieter C. Valk.

Omdat er grote tekorten aan opslagruimte waren, werd in 1969 het leegstaande fabriekspand van de cacao-fabriek van de firma Groottes gekocht.

Halverwege de jaren '70 ging het met het bedrijf achteruit door sterke concurrentie, waaronder van meubelpaleizen en lage-lonen-landen. Desondanks werd in oktober 1980 de failliete meubelfabriek De Nitris in Valkenswaard gekocht. Deze fabriek werd als De Valk-Natris voortgezet. Het mocht niet baten: op 9 juni 1981 werd Meubelfabriek De Valk NV failliet verklaard. Al in 1979 waren er veel personeelsleden ontslagen, nu volgde ook ontslag voor de resterende 27 werknemers. Vijf werknemers poogden het bedrijf nog op eigen titel voort te zetten maar de schuldeisers gingen met hun aanbod niet akkoord.¹⁰

De restanten

Kort erna volgde de sloop van het grootste deel van het bedrijf en in 1983 ontwierp Hans Valk, zoon van „Pieterbaas” 6 prefabwoningen voor Jacob Waterdrinker: J.J. Allanstraat 182a t/m J.J. Allanstraat 182f. Daarachter kwamen plantenkassen.

Ook de fabriek van Groottes ging in de navolgende jaren tegen de vlakte en daar verrezen eveneens woningen. Anno 2016 staat de showroom uit 1966 op J.J. Allanstraat 178 nog als getuige aan de meubelfabriek van Valk. Dit perceel is te koop. Ook de romneyloods uit 1968 achter J.J. Allanstraat 184 is nog aanwezig, tot voor enkele jaren terug in gebruik bij de firma Eijdenberg.

¹⁰ Roggeveen, P. Westzaan, dorp aan de Regel.